

Pohľad z BC na Manaslu. ^(ph)

Manaslu

„Hora ducha“

Svet ľudí zostal hlboko dole, v bielom opare. Nad prvou z vrcholových veží ženie západný vietor franforce oblakov, ktoré každú chvíľu pripomínajú niečo iné. Modlitebné vlajky trepotajúce sa vo vetre na šedom pozadí skalnej veže kričia farbami do tohto bielo-modrého obrazu. Strojovým tempom pridávam ďalšie stopy

do nekonečnej reťaze, ktorá sa stráca v bielych vlnách podvrcholového plató. Všade naokolo víria drobné snehové vločky. Viem, že som už blízko vrcholu, ale viem aj to, že som v dome boha Kambunga, ktorý zo svojho trónu nekompromisne vládne nad životom i smrťou a nie vždy býva k horolezcom priateľský.

Manaslu je s výškou 8163 metrov ôsmou najvyššou horou sveta. V záznamoch Indickej topografickej spoločnosti bola vedená ako štít XXX, no spočiatku bolo jej oficiálne meno Kutang I – najvyššia hora v oblasti Kutang. Po tibetsky však slovo „tang“ označuje rovinu, takže názov mohol byť odvodený aj od nie veľmi strmého podvrcholového platá, ktoré je dobre viditeľné zo sedla Larkya La na severe a cez ktoré Tibeťania od nepamäti putovali do doliny rieky Dudh Khola. Jej súčasný názov je odvodený od slova „manasa“, čo v sanskrte označuje ducha alebo dušu. Obyvatelia dediny Sama (Samagaon) pod severovýchodnými svahmi hory ju však stále volajú Kambung – podľa mena boha, ktorý, ako veria, býva na vrchole.

Manaslu patrí k najneskôr prebádaným osemtisícovkám. V roku 1950, keď Francúzi útočili na Dhaulágirí a neskôr na Annapurnu, urobil švajčiarsky geológ Toni Hagen prvé letecké fotografie hory. V tom istom roku si malá výprava vedená britským cestovateľom a himalájstom Billom Tilmanom postavila tábor v dedinke Thonje na sútoku riek Dudh Khola a Marsyandi. Odtiaľ preskúmali hornú časť doliny a urobili fotografie západnej a severnej strany hory. Tillman usúdil, že jeho tím je príliš slabý, aby sa mohol pokúsiť o výstup a jeho šance na úspech z obidvoch preskúmaných strán sú veľmi malé, preto presunul svoju pozornosť ďalej na západ a pokúsil sa o výstup na Annapurnu IV. Keď sa aj tento pokus skončil neúspechom a horolezci sa otočili 200 metrov pod vrcholom, výprava sa venovala prieskumu oblasti pod južnými svahmi Manaslu a ďalej na juhu ležiacej hory Himalchuli.

Peter Hámor, Michal Gabriž a Horia Colibasanu v BC. (aph)

O dva roky neskôr sa tu objavila malá japonská skupina, ktorá mala za úlohu prebádať horu zo všetkých strán, ako predvoj pred veľkou výpravou plánovanou na rok 1953. Preskúmali východné i západné svahy, keď prešli cez sedlo Larkya La. Táto cesta je dodnes jednou z najkrajších turistických trás v Himalájach. Zo Sama vystúpili Japonci východným hrebeňom do výšky 5250 metrov. Odtiaľ vytýčili potencionálnu výstupovú trasu – popri ľadovci Manaslu do Severného sedla a ďalej na podvrcholové platá. V údolí rieky Dudh Khola museli dať za pravdu Tillmanovi, že od západu by bol výstup neobyčajne náročný a nebezpečný, ak nie nemožný. Japonci sa vrátili v roku 1953 so silným tímom, ktorý tvorilo trinásť horolezcov a dvaja vedci. Zo Sama vystúpili na okraj ľadovca Manaslu a potom založili v nevelkých odstupoch šnúru táborov

cez sedlo Naike La a Severné sedlo. Z ôsmeho tábora v Severnom sedle, do ktorého natiahli zdola telefónny kábel, zaútočili na vrchol. Pre nepriaznivé počasie sa však museli vrátiť. Zlé podmienky na hore panovali dva týždne, ale potom sa Japoncom konečne podarilo vo výške 7500 metrov postaviť deviaty tábor a mohli sa pokúsiť o druhý vrcholový útok. Výstup však museli vo výške 7750 metrov prerušiť, keď horolezci vrcholového družstva uvideli, ako ďaleko je ešte na vrchol. V dnešnej dobe by pravdepodobne išli ďalej, ale v roku 1953 nebolo ešte výškové lezenie na takej úrovni a väčšina horolezcov, hlavne tí bez kyslíkových masiek a bez moderného výstroja, si jednoducho nevedeli predstaviť večerný výstup na vrchol a zostup po tme, aj keď rok pred nimi niečo podobné dokázal Hermann Buhl na Nanga Parbate.

Tažšie pasáže výstupu.(mg)

Japonci síce ukončili expedíciu, no na jar 1954 sa pod Manaslu opäť vrátili. Lenže tentoraz museli čeliť väčším problémom, ako zlým poveternostným podmienkam a náročnému terénu. Minuloročná expedícia rozhnevala boha hory a privolala zlé počasie a lavínu neobyčajných rozmerov i smeru, ktorá spadla do údolia, zničila tristo rokov starú gompu a zabila troch mníchov. Navyše v dedinách pod Manaslu vypukli epidémie osýpok a iných chorôb. Dedinčania neboli ochotní kvôli rozmarom cudzincov ďalej trpieť a boli odhodlaní použiť mačety, nože a kamene, ak by si Japonci nedali povedať. Nakoniec dedinčania niekoľkých Japoncov vyzliekli z nohavíc a nechali ich iba v spodnom prádle, aby ukázali, že to myslia naozaj vážne. Až táto presvedčovací metóda zabrala a Japonci sa presunuli pod Ganesh Himal. Na vrchol sa im vystúpiť nepodarilo, a tak využili zostávajúci čas aspoň na prieskum východných svahov Himalchuli. Po návrate do Kathmandu apelovali na nepálsku vládu, aby im zaistila bezpečnosť, ak sa budú chcieť pod Manaslu vrátiť. Keď takúto garanciu od vlády získali, okamžite zažiadali o povolenie na výstup v roku 1955. Povolenie im udelili, Nepálci ho však poslali namiesto leteckej iba obyčajnou poštou a dokument sa do Japonska dostal až vo februári, čo bolo na zorganizovanie jarnej expedície príliš neskoro. Do Nepálu odcestovala iba malá „delegácia s úlohou bolo preskúmať situáciu a presunúť termín na rok 1956. Vládni úradníci ich opäť ubezpečili, že situácia v Sama je pod kontrolou, trojica Japoncov sa však vybrala pod Manaslu, aby sa o tom presvedčili na vlastné oči. Bez akýchkoľvek problémov sa dostali do základného

Míchal Gabriž v jednom z výškových táborov. (ph)

tábora z roka 1953 a nakoniec sa im podarilo vystúpiť až na začiatok podvrcholového plató do výšky 7500 metrov.

Ďalšia, tentoraz dvanásťčlenná japonská expedícia, vyrazila z Kathmandu pod Manaslu 11. marca 1956. Jej vedúcim bol Yuko Maki, šesťdesiatdvaročný bývalý predseda Japonského horolezeckého klubu (JAC), ktorý bol svojím prvovýstupom hrebeňom Mittellegi na Eiger z roku 1921 známy aj v Európe. Napriek garanciám došlo v Sama opäť k niekoľkým incidentom, nepálsky styčný dôstojník však dedinčanov rýchlo upokojil. Japonci postupovali známou trasou z roku 1953, ale tentoraz postavili menej táborov a na plató vystúpili kratšou cestou južne od Severného sedla. Koncom apríla postavili horolezci východne od Severného sedla štvrtý tábor, ktorý plnil funkciu predsunutého základného

tábora. Odtiaľ sa dostali na plató cez veľké snehové pole, ktoré nazvali „Snehová zásterka“ (Snow Apron). Posledný, šiesty tábor stál na konci plató takmer presne na západ od výraznej skalnej veže East Pinnacle. Z tohto tábora 9. mája začali prvý vrcholový útok Toshio Imanishi a Šerpa Gyalzen Norbu. Po náročnom a nebezpečnom výstupe sa obidvom podarilo dosiahnuť hlavný vrchol. Gyalzen ktorý v roku 1955 vystúpil spolu s Francúzmi na vrchol Makalu, sa stal prvým človekom s dvoma osemtisícovkami na konte. O dva dni neskôr na vrchol vystúpili aj Kiichiro Kato a Minoru Higeta. Japoncom sa to konečne podarilo a Manaslu je aj vďaka tomuto výstupu dodnes považovaná za „japonskú horu“.

Od tej doby uplynulo už šesťdesiat rokov a Manaslu sa stala svedkom i hlavným aktérom mnohých fantastických výstupov ►

Z výstupu na Manaslu. (ph)

i veľkých tragédií. Na vrchol vedie dovedna deväť výstupových trás zo všetkých svetových strán. V roku 1974 sa trom členkám japonskej ženskej expedície podaril historicky prvý ženský výstup na osemtisícovku. Na prelome rokov 1983 a 1984 preliezli Poliáci Tirolskú cestu v južnej stene a Maciej Berbecka s Ryszardom Gajewskim sa stali prvými horolezcami, ktorým sa podarilo vystúpiť na vrchol Manaslu v zimnom období.

Nepovšimnutý nezostal ani 7157 metrov vysoký vrchol Manaslu North, ležiaci na hrebene tiahnucom sa na sever až k sedlu Larkya La. V roku 1964 po neúspešnom pokuse o výstup na hlavný vrchol Manaslu vystúpila zo Severného sedla na nižší z dvoch vrcholov malá holandská výprava a nazvala ho Manaslu North I. V roku 1979 sa o prvovýstup na vyšší z vrcholov Manaslu North pokúsila desaťčlenná „Krkonošská horolezecko-vedecká výprava Himaláj 1979“, ktorú viedol Vladimír Krupička. Plne naložená „Liazka“, ktorá dopravila horolezcov i všetok potrebný materiál až do mestečka Trisuli, vyrazila zo Špindlerovho Mlýna 7. augusta 1979. Odtiaľ Česi pokračovali s pomocou sedemdesiatich šiestich údolných nosičov údolím rieky Budhi Gandaki až do základného tábora vo výške 4230 metrov – na moréne ľadovca Syacha stekajúceho zo severných svahov hôr Naika Peak a Manaslu North. Po dvadsiatich deviatich dňoch strávených v panenskom teréne 16. októbra vystúpili Jan Červinka a Otakar Srovnal na vrchol Manaslu North. O deň neskôr sa výstup podaril aj Vladimírovi Krupičkovi a doktorovi Miroslavovi Novotnému. Dodnes sa však ešte nikto nepokúsil preliezť celý severný hrebeň zo sedla Larkya La, alebo „aspoň“ spojiť v jednom súvislom výstupe vrcholy Manaslu North a hlavný vrchol Manaslu. Táto myšlienka mi vrtala v hlave od roku 2013, kedy som s mojou manželkou a súputníčkou Marienkou po prvý raz prešiel cez sedlo Larkya La a uvidel celý tento nádherný hrebeň. Zaujal ma natoľko, že sa touto myšlienkou počas expedícií na Lhotse a Šišapangmu nekazil aj môj spolulezec

Rumun Horia Colibasanu. Hoci na Manaslu už vystúpil roku 2006, dohodli sme sa, že to v roku 2015 skúsime. Bola to však divná sezóna. Kvôli veľkému množstvu snehu sme dlho nemohli preraziť ani do základného tábora. Keď sa to konečne podarilo, zranil som sa pri príprave nákladov pre nosičov a expedícia sa pre mňa skončila. O pár dní neskôr, 25. apríla, zasiahlo Nepál ničivé zemetrasenie, ktorého epicentrum sa nachádzalo iba niekoľko desiatok kilometrov od Manaslu.

S Horiom opäť kráčame známym údolím rieky Budhi Gandaki a náš plán je rovnaký ako minulého roku. Chceme sa pokúsiť o výstup na Manaslu severným hrebom cez vrchol Manaslu North po predchádzajúcej aklimatizácii na Japonskej ceste. Náš tím doplnil ďalší Slovák, Michal Gabriž, s ktorým sa máme stretnúť v dedine Sama. Mišo sa o výstup na Manaslu pokúšal už na jeseň roku 2014, pre nepriazeň počasia a akútne lavínové nebezpečenstvo musel však svoj pokus v nadmorskej výške 7000 metrov ukončiť. Na rozdiel od minulého roku sú tentoraz podmienky ideálne. Snehu je málo, počasie parádne, nálada výborná. Už 13. apríla stavíme náš základný tábor na snehových poliach vo výške 4850 metrov a začíname ukrajsť prvé metre

Japonskej cesty. Počasie však nezostáva nič dlžné svojej povesti a snehové búrky a silné sneženia nám veľa času na lezenie nedávajú. Len pomaly sa prebúdame vyššie. O základný tábor sa delíme s výpravou holandských „mariňákov“, tí sa však najprv musia aklimatizovať, a tak si užívame samotu, pokoj a romantické lezenie na svahoch jednej z najpopulárnejších hôr v Himalájach. Preliezame bariéru serakov vo výške 6000 metrov, ktorá je bránou k Severnému sedlu a zostupujeme až do Sama, aby sme si poriadne odpočinuli. Náš portugalský meteorológ Vitor nás však ženie naspäť hore, aby sme stihli prvé okno dobrého počasia, ktoré pravidelne prichádza na začiatku mája. Vraciame sa do základného tábora a opäť vyrážame. V našej „jednotke“ – predsunutom tábore vo výške 5800 metrov – sme 4. mája, no už na ďalší deň sme späť vo „filmovom klube“, na ktorý sa každý večer mení náš jedálenský stan v základnom tábore. Prvý vrcholový pokus sa skončil rovnako rýchlo, ako sa začal. Manaslu je presne taká, ako sme čakali. Sneží, sneží, sneží. Výškové lezenie je aj skúška trpezlivosti, ale my sme nevyprovokovateľní. „Netreba še šarpac“. Vitor v sms-ke nesmelo naznačuje, že okolo desiateho by mohla byť šanca na mierne zlepšenie počasia. Balíme kávu, cukor, syr,

Nádherný hrebeň Manaslu North – náš ďalší cieľ.^(ph)

Výhľady z vrcholu Manaslu.^(ph)

slaninu a klobásy a 7. mája vyrážame. Tentoraz to vyzerá oveľa optimistickejšie. Počasie sa naozaj stabilizuje a my sme „nadohmat“ od vrcholu Manaslu. Nemôžeme však nájsť dobré miesto na bivak, a tak zostupujeme ťažko nastúpaných dvesto metrov a staviame stan vo výške 7100 metrov na jedinom aspoň trochu bezpečnom mieste v strmom svahu medzi Severným sedlom a „Snow Apronom“. Je nám jasné, že z tejto výšky to bude na vrchol ešte poriadna štreka, ale... „ta my tam nevylezíme?!“ Ešte čajík, klobáska, slaninka, vyčikať, pomodliť a spať. Je 10. mája, minúta po polnoci, šesťdesiat rokov a jeden deň po japonskom prvovýstupe a my presne podľa plánu vyrážame z nášho posledného bivaku. Počasie je presne také, ako predpovedal Vitor. Zima primeraná výške, iba vietor by mohol byť trochu slabší. Čo sa dá robiť. Pri čelovkách prechádzame „Snow Apron“ a sklon sa výrazne zmiernuje. Konečne svitá. Oddychujeme pri zvyškoch stanov štvrtého tábora vo výške 7500 metrov na začiatku nekonečného podvrcholového plató. Michal bojuje s neposlúchajúcimi prstami na rukách a omrzajúcim nosom. Studený vietor, ktorý nám drobnými kryštálkami bolestivo ťahá tváre, je pre Miša tou poslednou kvapkou. Otáča sa a pomaly zostupuje. Ani tentoraz mu nie je súdené dostať sa až na vrchol. Škoda. Vyberám lano a s Horiom kľučujeme medzi dobre ukrytými trhlinami. Čas prestal existovať. Sú iba kroky. Nekonečná reťaz stôp a kdesi predomnou tmavá skala prvej vrcholovej veže. Na pravé poludnie stojím pri farebných modlitebných vľajkách, trepotajúcich sa na skalnej veži. Konečne vrcholový hrebeň. Vystupujem na najvyššiu vežu a mávam Horiovi, ktorý z malého sedielka filmuje moje posledné kroky. Krátke pohľadanie vrcholu a zostupujem dolu, aby sme sa mohli s Horiom vystriedať. Škoda, že tu nie sme všetci traja. Začína slabšie snežiť, ale nie je to nič dramatické. Pomaly zostupujeme. Na severe láme svetlo

ostrý hrebeň Manaslu North. Nevyzerá nepriateľsky. Uvidíme. O štvrtej poobede sme už všetci traja v našom stane. Čaj, čaj a ešte trochu čaju. Žiadna eufória, žiadne rozkošovanie. Každý je sám so svojimi myšlienkami. Pokojnú noc strieda zamračené ráno. Rýchlo balíme a kým je viditeľnosť ešte ako tak dobrá, zostupujeme. Snažím sa uložiť do GPS-ka všetky dôležité a nebezpečné miesta – kvôli prípadnému zostupu po prechode severného hrebeňa. Veľká ľadovcová lavína zmenila svahy nad prvým táborom na nepoznanie. Všetko vrátane nášho depozitu je pochované pod obrovskými kusmi ľadu. Nemá cenu strácať čas hľadaním výstroja. Posledná trhlina a konečne náš stan. Balíme „jednotku“ a v hmle a snežení zostupujeme naložení ako mulice do pohodlia základného tábora. Stretnutie s kamarátmi, ktorí nám vyšli naproti s teplým čajom, dobré jedlo, vrcholová torta a rozprávanie dlho do noci v jedálenskom stane – tak, ako po každom úspešnom návrate z vrcholu.

Po zostupe do dedinky Sama sa Michal rozhodol vrátiť do Kathmandu. Nechcel riskovať svoj nos. Ani kvôli vrcholu Manaslu

nie. My s Horiom začíname baliť. Chceme využiť posledné okno dobrého počasia a čo najskôr vyraziť na druhú časť nášho tohtoročného himalájskeho dobrodružstva, severný hrebeň Manaslu. Balíme všetko potrebné na osemdňový výstup a 15. mája vyrážame z reštaurácie v Sama. Čistý tatranský štýl: krčma-vrchol-krčma. Cez dedinu Samdo stúpame k čelu ľadovca Syacha. Jeho pravá strana je na viacerých miestach prerušená obrovskými zosuvmi zosuvní pôdy, a tak na rozdiel od českej expedície pokračujeme po ľavej moréne a s malou dušičkou traverzujeme lavínové žľaby a svahy Naika Peaku. Každodenná drina na ľadovci je vždy večer odmenená nádherným miestom na bivak. Je príjemné byť na miestach, kde ešte nikto nikdy neprešiel. 19. mája sme pod „Českým sedlom“. Cesta je jasná, sedlo je však z tejto strany beznádejne zavreté obrovským súvislým snehovým prevejom a predpoveď počasia, ktorá nám prišla od Vitora, je rovnako hrozivá, ako prevej nad nami. Žiadna šanca na pokračovanie vo výstupe. Končíme. Aj tak to niekedy v horách býva. Ťažko vydeté metre zbiehame prekvapivo rýchlo a 20. mája sme späť v Sama.

Ťažké mraky, blesky a dážď rýchlo vyliečili naše sklamanie z návratu. Smola alebo šťastie? Mám byť sklamaný alebo spokojný s výsledkom expedície? Nič z toho však akosi necítim. To, čo cítim, je vďaka. Vďaka za to, že som mohol prežiť ďalšie nádherné himalájske dobrodružstvo. Vďaka všetkým priateľom a partnerom, ktorí mi pomohli expedíciu zorganizovať, vďaka tým, s ktorými sme spolu mrzli v základnom tábore i nad ním, vďaka tým, ktorí mi držali palce a verili mi. Veľká vďaka všetkým mojim blízkym za to, že museli opäť raz prežiť pár týždňov strachu a neistoty. A samozrejme vďaka nádhernej hore Manaslu za to, že mi dovolila dotknúť sa jej vrcholu a vrátiť sa späť do „nášho“ sveta. ■

Peter Hámor v základnom tábore. (mg)